

**NIEUWE REGELS MAKEN SAMENWERKING
MET AKKERBOUWER AANTREKKELIJKER
VOOR MELKVEEHOUDER**

Introductie

Samenwerkingsvormen

Recente veranderingen in de
regelgeving

Toekomstige beleidswijzigingen

Gevolgen van samenwerking voor
duurzaamheidsdoelen zuivelketen

Gevolgen voor natuur en milieu

Conclusie

Opdrachtgever en financier: ZuivelNL

Tekst en vormgeving: CLM Onderzoek en Advies

Deze opdracht is op basis van ideeën van melkveehouders:

www.zuivelnl.org/onderzoek-innovatie/vraaggestuurd-onderzoek

Introductie

Als melkveehouder krijgt u te maken met nieuwe wet- en regelgeving. Wat betekent dit voor de samenwerking met akkerbouwbedrijven? En draagt samenwerken bij aan verduurzaming van de melkveehouderij? Deze flyer gaat in op verschillende vormen van samenwerking en de kansen die deze bieden.

We kijken naar regelgeving die sinds 2023 van kracht is én naar regelgeving die nog niet concreet is, maar dit naar verwachting de komende jaren zal worden.

Meer achtergrondinformatie is beschikbaar in de notitie [‘Verwachte effecten van nieuwe wet- en regelgeving op samenwerking tussen melkveehouderij- en akkerbouwbedrijven’](#)

[Introductie](#)

[Samenwerkingsvormen](#)

[Recente veranderingen in de regelgeving](#)

[Toekomstige beleidswijzigingen](#)

[Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen](#)

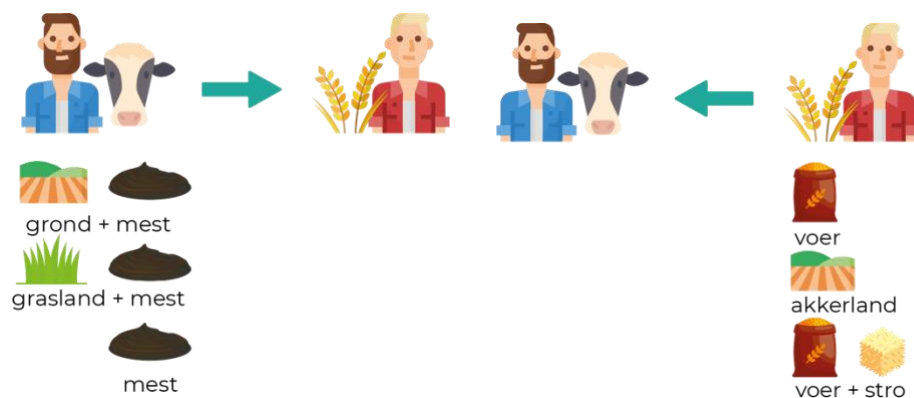
[Gevolgen voor natuur en milieu](#)

[Conclusie](#)

Samenwerkingsvormen

Samenwerken met een akkerbouwer kan op verschillende manieren:

éénzijdige (transactionele) samenwerking i

gemiddelde (functionele) samenwerking i

vergaande samenwerking i

ondernemend samenwerken i

Recente veranderingen in de regelgeving voor de melkveehouderij

De nieuwe wet- en regelgeving maken samenwerking met akkerbouwers aantrekkelijker voor melkveehouders. Samenwerking kan de negatieve effecten van de nieuwe regelgeving beperken. Drie belangrijke gevolgen van recente wijzigingen in de regelgeving zijn:

1. Minder dierlijke mest aanwenden op eigen land (o.a. door afschaffing derogatie en verplichte bufferzone). Dit maakt het voor melkveehouders aantrekkelijker mestafzet direct te regelen met een akkerbouwer.
2. Beperking van het areaal productief land (o.a. door invoering van teeltvrije zones en 4% niet-productief land). Dit verhoogt de noodzaak het resterende land optimaal te gebruiken. Een gezamenlijk bouwplan en bemestingsplan kan hieraan bijdragen.
3. Meer rust- en vanggewassen in het bouwplan door eisen aan de rotatie (1:4-mais-rotatie en 1:4-rustgewassen) en het groenhouden van grond (inzaaien van vanggewas, bodembedekking, beperkte tijd om grasland te scheuren). Dit kan samenwerking zowel stimuleren als remmen:
  - o Om aan deze regelgeving te voldoen (en hiervoor punten te krijgen in de eco-regeling) kan de akkerbouwer eiwitrijke gewassen of gras telen voor de melkveehouder. Gras wordt in de eco-regeling echter niet als rustgewas gezien. Daarom stimuleert de eco-regeling akkerbouwers niet om gras voor melkveehouders te telen.
  - o Blijvend grasland levert de melkveehouder punten op in de eco-regeling, en dat kan uitruil van grond met een akkerbouwer remmen.

[Introductie](#)

[Samenwerkingsvormen](#)

[Recente veranderingen in de regelgeving](#)

[Toekomstige beleidswijzigingen](#)

[Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen](#)

[Gevolgen voor natuur en milieu](#)

[Conclusie](#)

Toekomstige beleidswijzigingen

De komende jaren kan nieuwe regelgeving over grondgebondenheid, ammoniak en klimaat van grote invloed zijn op het melkveebedrijf. Het is nog onzeker hoe deze regelgeving wordt ingevuld. Of samenwerking met een akkerbouwer dan kansen biedt voor de bedrijfsvoering van melkveehouders, is afhankelijk van de manier waarop de regelgeving wordt ingevuld.

Extensieve en intensieve melkveebedrijven

Extensieve melkveebedrijven (< 15.000 kg melk/ha) lijken minder geneigd tot samenwerking dan intensieve melkveebedrijven. Dit komt omdat extensieve bedrijven minder voordeel zien in de samenwerking, omdat ze mest op eigen land kwijt kunnen. Daarnaast zijn extensieve bedrijven vooral gevestigd in melkveeregio's met weinig akkerbouwbedrijven in de directe omgeving, wat minder mogelijkheden voor samenwerking biedt.

Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen

We hebben een kwalitatieve inschatting gemaakt van de effecten van verschillende vormen van samenwerking op de duurzaamheidsdoelen van de zuivelketen. Alle varianten van samenwerking van melkveehouders met akkerbouwers kunnen bijdragen aan een duurzaam rendement voor de melkveehouders. Dit komt vooral door de gegarandeerde mestafzet en (naar verwachting) lagere mestafzetkosten. Wanneer de samenwerking bestaat uit mestafzet dichtbij en eiwitteelt door de akkerbouwer, dan draagt samenwerking bij aan broeikasgasreductie in de gehele zuivelketen, aan 'behoud van biodiversiteit', en aan 'eiwit van eigen grond'. Hoewel deze effecten mogelijk beperkt zijn.

[Introductie](#)

[Samenwerkingsvormen](#)

[Recente veranderingen in de regelgeving](#)

[Toekomstige beleidswijzigingen](#)

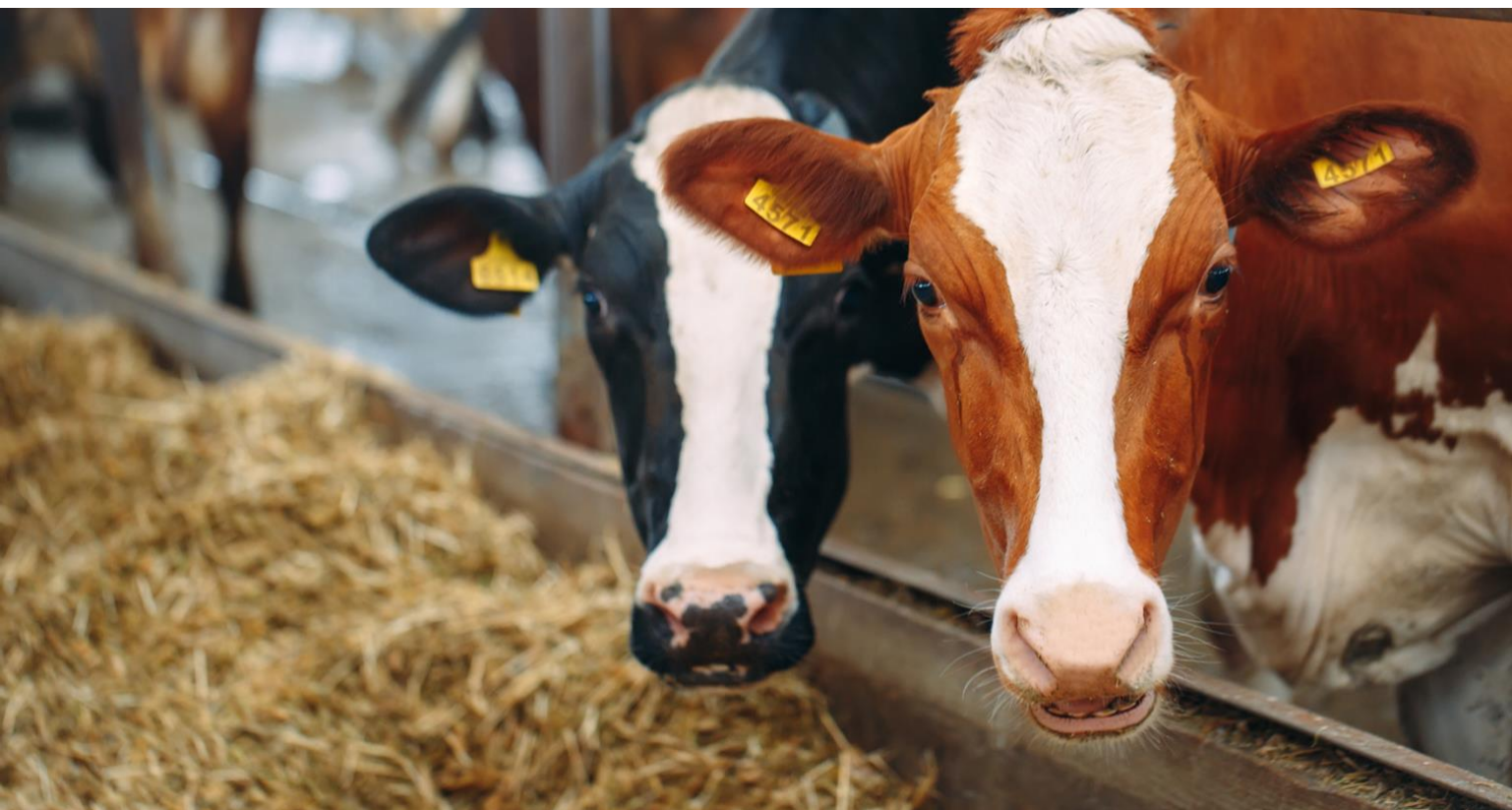
[Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen](#)

[Gevolgen voor natuur en milieu](#)

[Conclusie](#)

Een nadeel van samenwerking van melkveehouders met akkerbouwers is dat het mogelijk leidt tot het vaker scheuren van grasland en intensivering van het bouwplan van de akkerbouwer, waardoor verlies van bodemkoolstof en biodiversiteit optreedt.

In de [tabel](#) op de volgende pagina staan de verwachte gevolgen van samenwerking voor de duurzaamheidsdoelen van de zuivelketen, als gevolg van veranderingen op het melkveebedrijf. Gevolgen van veranderingen op het akkerbouwbedrijf zijn hier niet meegenomen.

[Introductie](#)

[Samenwerkingsvormen](#)

[Recente veranderingen in de regelgeving](#)

[Toekomstige beleidswijzigingen](#)

[Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen](#)

[Gevolgen voor natuur en milieu](#)

[Conclusie](#)

Tabel De gevolgen zijn van samenwerking per duurzaamheidsdoel van de zuivelketen als gevolg van veranderingen op het melkveebedrijf. '0' = geen effect op sectordoel, '+' = positieve bijdrage aan sectordoel, '-' vertraagt of remt het behalen van sectordoel.

Variant	Onderdeel van de samenwerking				Naar een energieneutrale melkveehouderij				Behoud biodiversiteit		Eiwit van eigen grond	Duurzaam rendement
	Mest-afzet	Verpachten of ruilen land	teelt voeder/eiwit-gewassen	Gezamenlijk mest-en bouwplan	reductie: 0,8 Mton CO ₂ -eq. methaan	reductie: 0,2 Mton CO ₂ -eq. bodem	reductie: 1,0 Mton CO ₂ -eq. buiten Nederland	Verminder ing energieverbruik in de keten	Duurzaam veevoer	Impact op biodiversiteit	65% eigen eiwit, lokale kringlopen, mest op eigen grond, minder eiwitimport	Hogere opbrengsten/lagere kosten/meer ontwikkelruimte voor melkveehouder
A*					0	0	?	+	0	0	0	+
B**					0	0/-	-	+/-	0	-	0	+
C**					+/-	0/-	+	+	+	+	+	+
D***					+/-	0/-	+	+	+	+	+	+
					<u>Onderbouwing</u>	<u>Onderbouwing</u>		<u>Onderbouwing</u>	<u>Onderbouwing</u>	<u>Onderbouwing</u>	<u>Onderbouwing</u>	<u>Onderbouwing</u>

* = een vorm van eenzijdige samenwerking

** = een vorm van gemiddelde samenwerking

*** = een vorm van verregaande samenwerking of ondernemend samenwerken

Gevolgen voor natuur en milieu

Samenwerking kan dus bijdragen aan verduurzaming van de hele zuivelketen. Soms is een betere score op bepaalde doelen echter alleen een 'papieren werkelijkheid'; de 'echte' ammoniakemissie wordt bijvoorbeeld niet minder als de emissie per hectare afneemt, omdat het areaal van de akkerbouwer mag worden meegerekend. Daarnaast kan de samenwerking ook juist leiden tot meer en intensievere teelten op het gezamenlijke areaal van melkveehouder en akkerbouwer, met mogelijk negatieve milieueffecten.

Conclusie

Samenwerking van een melkveehouder met een akkerbouwer is door de recent doorgevoerde wijzigingen in wet- en regelgeving aantrekkelijk geworden, omdat daarmee de negatieve effecten van die wijzigingen beperkt kunnen worden. Of samenwerking nog steeds aantrekkelijk is na invoering van de toekomstige regelgeving op het vlak van grondgebondenheid, ammoniak en klimaat, is afhankelijk van de manier waarop het beleid wordt ingevuld.

Samenwerking van melkveehouders met akkerbouwers draagt bij aan enkele duurzaamheidsdoelen van de zuivelketen. Vooral door het rondzetten van lokale kringlopen (mest en voer) wordt bijgedragen aan die doelen. De bijdrage kan echter beperkt zijn. Negatieve gevolgen van samenwerking ontstaan wanneer de akkerbouwer het bouwplan intensiveert en/of blijvend grasland wordt gescheurd waarbij bodemkoolstof verloren gaat.

[Introductie](#)

[Samenwerkingsvormen](#)

[Recente veranderingen in de regelgeving](#)

[Toekomstige beleidswijzigingen](#)

[Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen](#)

[Gevolgen voor natuur en milieu](#)

[Conclusie](#)

"Een basisvoorwaarde voor samenwerking is dat je er beiden beter van wordt. En dat kan van jaar tot jaar verschillen. Soms win je wat, soms verlies je wat. Kijk dus op de langere termijn."

Meer achtergrondinformatie is beschikbaar in de notitie [‘Verwachte effecten van nieuwe wet- en regelgeving op samenwerking tussen melkveehouderij- en akkerbouwbedrijven’](#)

Samenwerking: meer dan uitwisseling van voer en grond

Samenwerking kan (veel) meer zijn dan het gebruik maken van elkaars grond en/of producten. Door samen te werken komen ondernemers op elkaars bedrijf. Ze kunnen hierdoor meer begrip krijgen voor elkaars expertise, leren van elkaars aanpak en visie. De samenwerking kan tegelijkertijd een sociale functie hebben. Daar staat tegenover dat voor een goede samenwerking ook onderling vertrouwen nodig is. Dit alles maakt dat een besluit om te gaan samenwerken niet alleen zal worden gemaakt op basis van een technische en economische afweging. Ook het sociale aspect is belangrijk.

"Mogelijk dat de provinciale programma's voor het landelijk gebied extra kansen geeft om (gebieds)problemen op te lossen door samen te werken. Gebiedsdoelen kunnen gemakkelijker worden gehaald door samenwerking."

Martijn Buijsse, projectleider PAVEx-K

[Introductie](#)

[Samenwerkingsvormen](#)

[Recente veranderingen in de regelgeving](#)

[Toekomstige beleidswijzigingen](#)

[Gevolgen van samenwerking voor duurzaamheidsdoelen zuivelketen](#)

[Gevolgen voor natuur en milieu](#)

[Conclusie](#)